

Rollenspel
Discussies in de Schoolstrijd

Vragenblad

Vragen bij fragment: 'Zondag met Lubach'

1. Wat is het bijzonder onderwijs en waarom wordt dit door de Nederlandse overheid gefinancierd?

.....
.....
.....
.....

2. Wat is de mening van Arjan Lubach over het bijzonder onderwijs en welke argumenten gebruikt hij om zijn mening te ondersteunen?

.....
.....
.....
.....

3. Arjen Lubach verkondigt zijn mening. Maar er zijn in Nederland ook veel mensen die een andere mening hebben over het bijzonder onderwijs. Welke argumenten zouden zij tegen het standpunt van Arjen Lubach in kunnen brengen? Noem er minstens twee.

.....
.....
.....
.....

4. Wat vind jij zelf van het bijzonder onderwijs in Nederland?

.....
.....
.....
.....

Rollenspel

Discussies in de Schoolstrijd

Opdrachtblad

In de komende geschiedenislessen gaat jullie klas een historisch debat over het bijzonder onderwijs (De schoolstrijd) herbeleven. Hiervoor worden jullie verdeeld in groepjes van drie leerlingen.

Wij zijn ..... , ... en .....

Elk groepje krijgt hierbij een rol toebedeeld. Jullie hebben de rol van:

De liberalen

Ook de rest van de klas is verdeeld in groepjes. Sommigen hebben de rol van de *liberalen*, een ander deel de rol van de *confessionelen* en weer anderen zijn de *socialisten*. Uiteindelijk zal een debat worden gevoerd over de volgende stelling:

Stelling: 'Het bijzonder (godsdienstig) onderwijs moet door de overheid worden gefinancierd'

Dit debat wordt voorbereid in de volgende stappen:

Stap 1: argumenten formuleren

Ten eerste moeten jullie beslissen of jullie als liberalen voor of tegen de stelling zijn. Ook moeten jullie bedenken met welke argumenten jullie dit kunnen verdedigen. Gebruik hiervoor het *bronnenblad liberalen* en het *werkblad opdracht 1*.

Stap 2: tegenargumenten formuleren

Vervolgens moeten jullie ook bedenken wat het standpunt zal zijn van de andere groepen. Gebruik hiervoor het *werkblad opdracht 2*. Kijk goed naar de informatie in werkblad 2 en bedenk op basis hiervan tegenargumenten voor de standpunten van de twee andere groepen (vanuit de visie van de liberalen).

Stap 3: woordvoeder aanwijzen

Wijs tot slot uit jullie eigen groepje van drie één woordvoeder aan. Hij/zij zal namens jullie deelnemen aan het rollenspel waarin het historische debat wordt nagespeeld. De andere groepsleden zullen toeschouwer zijn in het debat en moeten aan het eind een oordeel vellen.

Onze woordvoeder zal zijn: .....

Rollenspel

Discussies in de Schoolstrijd

Werkblad 1

Lees en bestudeer: *het bronnenblad: liberalen*

Bedenk nu zoveel mogelijk goede argumenten waarom jullie als liberalen voor of tegen de stelling zijn:

'Het bijzonder (godsdienstig) onderwijs moet door de overheid worden gefinancierd'.

Wij als **liberalen** zijn ..... deze stelling omdat:

ARGUMENTEN

- 1 .....
- 2 .....
- 3 .....

Rollenspel

Discussies in de Schoolstrijd

Werkblad 2

Bedenk ook eens wat de confessionelen en socialisten (met wie jullie gaan debatteren) zullen gaan zeggen. En wat jullie als tegenargument kunnen geven op hun standpunten.

Lees hiervoor ten eerste de onderstaande informatie over de confessionelen en de socialisten:

STANDPUNT CONFESIONELEN:

De confessionelen zijn van mening dat het bijzonder onderwijs ook gefinancierd moet worden door de overheid. Zij vinden namelijk dat mensen het recht hebben om kinderen op te voeden met de christelijke waarden. Daarnaast vinden ze het oneerlijk dat openbare scholen wel en bijzondere scholen niet worden gesubsidieerd door de overheid.

STANPUNT SOCIALISTEN:

De socialisten zijn van mening dat alle kinderen recht hebben op onderwijs. Onderwijs moet toegankelijk zijn voor alle kinderen en daarom ook geheel moet worden gesubsidieerd door de overheid. De socialisten vinden echter ook dat alle kinderen in principe 'neutraal' onderwijs moeten krijgen zodat ze zichzelf optimaal kunnen ontplooiën.

TEGENARGUMENTEN

Bedenk nu goede tegenargumenten die jullie als **liberalen** kunnen geven in het debat tegen de confessionelen en socialisten.

1 .....

.....

.....

.....

.....

.....

2 .....

.....

.....

.....

.....

.....

Bronnenblad: De liberalen

1. Johan Rudolph Thorbecke

“In de grondwet van 1848 wordt de vrijheid van onderwijs benadrukt. Eenieder kan zijn eigen school stichten, zolang de kwaliteit van onderwijs en leraren is gewaarborgd.”

Johan Rudolph Thorbecke: liberaal politicus en premier van Nederland tussen 1849 en 1872.

2. Anthony van Rappard

“Het openbaar onderwijs is tot op zekere hoogte vanzelf christelijk. Tenslotte is het christendom de basis van onze beschaving. De ontevredenen die anders van oordeel zijn, kunnen naast het openbaar onderwijs eigen bijzondere scholen oprichten. Daarvoor scheidt de huidige wet de mogelijkheid, zonder dat daarvoor toestemming van de overheid voor nodig is. Maar dan wel op kosten van de oprichters, want subsidiëring van dit onderwijs van overheidswege is niet haalbaar. Dit legt een te grote aanslag leggen op de financiering van het onderwijs. Zodanig dat in de periferie van het land geen openbare scholen meer zouden kunnen bestaan.”

Anthony van Rappard: minister van Binnenlandse Zaken in 1856.

3. De schoolwet van 1857

De schoolwet van 1857 handhaaft de openbare lagere school met het beginsel van opleiding tot christelijke en maatschappelijke deugden uit 1806, maar ze verbiedt de onderwijzer uitdrukkelijk ‘iets te leren, te doen of toe te laten, wat strijdig is met de eerbied, verschuldigd aan de godsdienstige begrippen’ van de gezindten, waartoe de kinderen behoren. Het openbaar onderwijs wordt bovendien beschermd van staatswege. Overal moeten voldoende openbare scholen zijn, toegankelijk voor kinderen van alle gezindten.

4. J. Kappeyne van de Coppello

“Een staat, dient zich ten opzichte van de verschillende godsdienstige richtingen neutraal op te stellen. In zo'n staat kan de school hoogstens een algemeen christelijk karakter hebben. Zij die dat anders zien, moeten bijzondere scholen stichten, waar onderwijs in protestantse, katholieke of joodse zin gegeven wordt.”

J. Kappeyne van de Coppello: liberaal politicus rond 1870.

Rollenspel

Discussies in de Schoolstrijd

Opdrachtblad

In de komende geschiedenislessen gaat jullie klas een historisch debat over het bijzonder onderwijs (De schoolstrijd) herbeleven. Hiervoor worden jullie verdeeld in groepjes van drie leerlingen.

Wij zijn ..... , ... en .....

Elk groepje krijgt hierbij een rol toebedeeld. Jullie hebben de rol van:

socialisten

Ook de rest van de klas is verdeeld in groepjes. Sommigen hebben de rol van de *liberalen*, een ander deel de rol van de *confessionelen* en weer anderen zijn de *socialisten*. Uiteindelijk zal een debat worden gevoerd over de volgende stelling:

Stelling: 'Het bijzonder (godsdienstig) onderwijs moet door de overheid worden gefinancierd'

Dit debat wordt voorbereid in de volgende stappen:

Stap 1: argumenten formuleren

Ten eerste moeten jullie beslissen of jullie als socialisten voor of tegen de stelling zijn. Ook moeten jullie bedenken met welke argumenten jullie dit kunnen verdedigen. Gebruik hiervoor het *bronnenblad socialisten* en het *werkblad opdracht 1*.

Stap 2: tegenargumenten formuleren

Vervolgens moeten jullie ook bedenken wat het standpunt zal zijn van de andere groepen. Gebruik hiervoor het *werkblad opdracht 2*. Kijk goed naar de informatie in werkblad 2 en bedenk op basis hiervan tegenargumenten voor de standpunten van de twee andere groepen (vanuit de visie van de socialisten).

Stap 3: woordvoeder aanwijzen

Wijs tot slot uit jullie eigen groepje van drie één woordvoerder aan. Hij/zij zal namens jullie deelnemen aan het rollenspel waarin het historische debat wordt nagespeeld. De andere groepsleden zullen toeschouwer zijn in het debat en moeten aan het eind een oordeel vellen.

Onze woordvoerder zal zijn: .....

Rollenspel

Discussies in de Schoolstrijd

Werkblad 1

Lees en bestudeer: *het bronnenblad: socialisten*

Bedenk nu zoveel mogelijk goede argumenten waarom jullie als socialisten voor of tegen de stelling zijn: *'Het bijzonder (godsdienstig) onderwijs moet door de overheid worden gefinancierd'*.

Wij als **socialisten** zijn ..... deze stelling omdat:

ARGUMENTEN

- 1 .....
- 2 .....
- 3 .....

Rollenspel

Discussies in de Schoolstrijd

Werkblad 2

Bedenk ook eens wat de confessionelen en liberalen (met wie jullie gaan debatteren) zullen gaan zeggen. En wat jullie als tegenargument kunnen geven op hun standpunten.

Lees hiervoor ten eerste de onderstaande informatie over de confessionelen en de liberalen:

STANDPUNT CONFESIONELEN:

De confessionelen zijn van mening dat het bijzonder onderwijs ook gefinancierd moet worden door de overheid. Zij vinden namelijk dat mensen het recht hebben om kinderen op te voeden met de christelijke waarden. Daarnaast vinden ze het oneerlijk dat openbare scholen wel en bijzondere scholen niet worden gesubsidieerd door de overheid.

STANPUNT LIBERALEN:

De liberalen zijn van mening dat het onderwijs neutraal moet zijn en dat kinderen zich in vrijheid moeten kunnen ontplooien. Daarbij vinden de liberalen dat burgers wel vrij zijn om bijzondere scholen te stichten maar dat de overheid deze scholen niet hoeft te financieren. Er moet volgens de liberalen namelijk sprake zijn van een scheiding tussen kerk en staat.

TEGENARGUMENTEN

Bedenk nu goede tegenargumenten die jullie als socialisten kunnen geven in het debat tegen de confessionelen en liberalen.

1 .....

.....

.....

.....

.....

.....

2 .....

.....

.....

.....

.....

.....

Bronnenblad: De socialisten

1. Pieter Jelles Troelstra

“Alle leerplichtige kinderen zouden op kosten van het rijk schoolkleding en -voeding moeten krijgen. De overheid dient daarbij te zorgen voor verplicht neutraal onderwijs. Al zullen wij als dit nodig is om den klassenstrijd te redden, den geloofsstrijd laten rusten.”

Pieter Jelles Troelstra: socialistisch politicus en oprichter van de SDAP in 1989.

2. A.H. Gerhard

“De sociaal-democratie kiest principieel voor de 'vrije (neutrale) school', dat is een school die op godsdienstig en maatschappelijk gebied niet-leerstellig is. Daarbij is het een staatstaak om ervoor te zorgen dat alle kinderen onderwijs kunnen volgen dat voldoet aan hygiënische en materiële eisen. Doch, alhoewel wij godsdienstig onderwijs afkeuren, vinden wij dat het 'én in strijd is met elk begrip van recht, én dat het vloekt met alle psychologie, om onze beter geachte opinie aan anderen, met behulp der wet, op te dringen.”

A.H. Gerhard: socialistisch politicus.

3. P. L. Tak

Een principiële voorkeur voor de 'vrije (neutrale) school' zegt niet veel over de vraag welke houding aangenomen moet worden ten opzichte van het bestaande openbaar en bijzonder onderwijs. Op het punt van de politieke strategie op onderwijsterrein heeft de internationale socialistische beweging zich duidelijk uitgesproken vóór staatszorg voor het onderwijs. De Nederlandse sociaal-democraten zijn daarom vrij in te stemmen met subsidiëring van het bijzonder onderwijs mits dit aan dezelfde kwaliteitseisen voldoet als het openbaar onderwijs.”

P.L. Tak: socialistisch politicus.

4. P.J. Ceton

“Ik ben zoals alle socialistische onderwijzers om pedagogische redenen een voorstander van neutraal onderwijs. De consequentie daarvan moet zijn dat de sociaal-democraten kiezen voor de openbare school. Bezwaren tegen het geringe neutrale karakter van de openbare school moeten niet leiden tot de eis van de vrije (neutrale) school of nog erger tot socialistisch onderwijs, maar tot politieke actie ten einde de openbare school werkelijk neutraal te maken. Op dat punt zijn bij de openbare school goede resultaten te bereiken.”

P.J. Ceton: socialistisch politicus.

Rollenspel

Discussies in de Schoolstrijd

Opdrachtblad

In de komende geschiedenislessen gaat jullie klas een historisch debat over het bijzonder onderwijs (De schoolstrijd) herbeleven. Hiervoor worden jullie verdeeld in groepjes van drie leerlingen.

Wij zijn ..... , ... en .....

Elk groepje krijgt hierbij een rol toebedeeld. Jullie hebben de rol van:

De confessionelen

Ook de rest van de klas is verdeeld in groepjes. Sommigen hebben de rol van de *liberalen*, een ander deel de rol van de *confessionelen* en weer anderen zijn de *socialisten*. Uiteindelijk zal een debat worden gevoerd over de volgende stelling:

Stelling: 'Het bijzonder (godsdienstig) onderwijs moet door de overheid worden gefinancierd'

Dit debat wordt voorbereid in de volgende stappen:

Stap 1: argumenten formuleren

Ten eerste moeten jullie beslissen of jullie als confessionelen voor of tegen de stelling zijn. Ook moeten jullie bedenken met welke argumenten jullie dit kunnen verdedigen. Gebruik hiervoor het *bronnenblad confessionelen* en het *werkblad opdracht 1*.

Stap 2: tegenargumenten formuleren

Vervolgens moeten jullie ook bedenken wat het standpunt zal zijn van de andere groepen. Gebruik hiervoor het *werkblad opdracht 2*. Kijk goed naar de informatie in werkblad 2 en bedenk op basis hiervan tegenargumenten voor de standpunten van de twee andere groepen (vanuit de visie van de confessionelen).

Stap 3: woordvoerder aanwijzen

Wijs tot slot uit jullie eigen groepje van drie één woordvoerder aan. Hij/zij zal namens jullie deelnemen aan het rollenspel waarin het historische debat wordt nagespeeld. De andere groepsleden zullen toeschouwer zijn in het debat en moeten aan het eind een oordeel vellen.

Onze woordvoerder zal zijn: .....

Bronnenblad: De confessionelen

1. Abraham Kuyper

“De vorming van eigen scholen moet worden gestimuleerd. Scholen hebben namelijk een grote vormende waarde op onze toekomstige burger. De christelijke waarden staan hierbij voorop. Wij pleitten dan ook voor ‘Souvereiniteit in eigen Kring’. En als de overheid de kinderen dan toch dwingt om naar school te gaan dan moet de christelijke school van overheidswege in gelijke wijze worden gefinancierd als de openbare.”

Abraham Kuyper: Gereformeerd-protestants politicus en oprichter van de ARP in 1879.

2. M.A.P.C. Poelhekke

“De katholieken hebben een grote achterstand op intellectueel gebied. De cijfers spreken duidelijke taal: van de 220 hoogleraren aan Nederlandse universiteiten zijn er slechts twee katholiek, van de 26 docenten aan de Delftse polytechnische school eveneens twee. Boven de grote rivieren komt men nauwelijks een katholiek in het docentenkorps van gymnasia en HBS-en tegen en in het aantal studenten zijn de katholieken schromelijk ondervertegenwoordigd.”

M.A.P.C. Poelhekke: katholieke directeur van de openbare HBS te Nijmegen in 1900.

3. Petitie tegen de wet Kappeyne

Vier dagen na aanneming van de Lager Onderwijswet in 1878 lag overal een petitie ter tekening klaar. Nog eens vier dagen later hadden meer dan 300.000 Nederlandse protestanten hun handtekening gezet, daarnaast 306 kerkraden van de Hervormde en 108 van de Christelijk Gereformeerde Kerk. Ook 164.000 katholieken petitioneerden tegen de wet. De wet van Kappeyne zorgde er namelijk voor dat het onderwijs duurder werd. Ook bijzondere scholen moesten zich aan de nieuwe regels houden maar moesten nog steeds zorgen voor eigen financiering.

4. Guillaume Groen van Prinsterer

“Het recht tot het stichten van bijzondere scholen moet behouden blijven voor hen, die in verband met het karakter der plaatselijke openbare school, in hun gewetensvrijheid niet mogen worden beknot door de verplichting hun kinderen naar een (openbare) staatschool te zenden. Want wat voor schade zou de kinder-ziel al niet kunnen oplopen als voor de klas een socialistische onderwijzer zou staan die God noch gebod kende en de liefde voor het koningshuis ondermijnde! De bijzondere school is een noodzaak, een toevluchtsoord tegen de huidige wet.”

Guillaume Groen van Prinsterer: Nederlands-Hervormd politicus, voorganger van Kuyper en rivaal van Thorbecke.

Rollenspel

Discussies in de Schoolstrijd

Verdiepingsvragen

Naam: .....

Klas: .....

A: Ik was debater / toeschouwer tijdens het rollenspel.

B: Ik heb mij voorbereid in de rol van liberaal / socialist / confessioneel

Vragen:

Nu het debat in de klas is nagespeeld kun je de volgende vragen individueel beantwoorden. Schrijf steeds zoveel mogelijk van je eigen mening op. Leg je mening ook uit met argumenten

1. Beschrijf welke verschillende posities er waren en wat deze de kwestie tussen 1850-1920 zo belangrijk maakte.

.....
.....
.....
.....

2. Beschrijf wat je eigen mening zou zijn, als jij toen (1850-1920) aan het debat had deelgenomen.

.....
.....
.....
.....

3. Beschrijf wat de mening van Tweede Kamerleden anno 2017 zou zijn over deze kwestie.

.....
.....
.....
.....

4. Geef de belangrijkste argumenten die je in de discussie gebruikt hebt in je rol als liberaal of socialist dan wel confessioneel (1850-1920).

.....
.....
.....
.....

Rollenspel

Discussies in de Schoolstrijd

5. Geef de kern aan van wat je, door het spelen van deze rol als liberaal, socialist of confessioneel, hebt geleerd over je positie in het debat toen (1850-1920).

.....

.....

.....

.....

6. Geef aan met welke feiten en kenmerken uit die tijd (1850-1920) je in je rol als liberaal, socialist of confessioneel in het debat rekening moest houden.

.....

.....

.....

.....